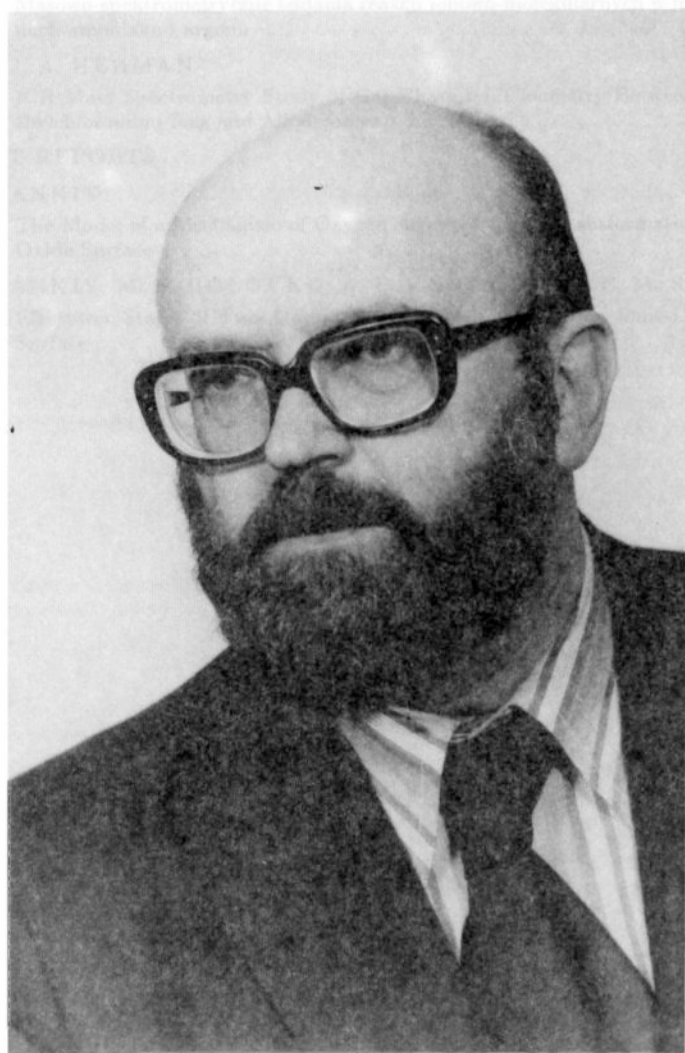

PROFESOROWI BOGDANOWI ADAMCZYKOWI

*w sześćdziesięciolecie urodzin
i czterdziestolecie pracy naukowej
tom ten poświęcam*

przyjaciele i uczniowie

B. L. Brown

Profesor Bogdan ADAMCZYK

SZKIC BIOGRAFICZNY W SZEŚCZDZIESIĘCIOLECIE URODZIN I CZTERDZIESTOLECIE PRACY NAUKOWEJ

Profesor Bogdan Adamczyk twierdzi, że ma dwie pasje: jedna to fizyka, ściślej — spektrometria mas i zjawiska jonizacyjne, druga to logopedia, a konkretnie problemy jąkania, zwłaszcza jego terapia. Mówi nieraz, że fizyka jest dla niego jak żona, logopedia jak kochanka. Żeby tu jednak nie było żadnych domysłów, dodaje i podkreśla z całą mocą, że swoją żonę Barbarę uważa za największy sukces życia.

Urodził się 4 sierpnia 1930 roku w Lublinie. Okres nauki w szkole powszechnej i średniej wspomina źle. Bardzo się wtedy jąkał, co często zmuszało nauczycieli do rezygnacji z odpowiedzi ustnych i żądania pisemnych. W ucieczce przed otoczeniem, wobec którego czuł się ze względu na swoją ciężką wymowę skompromitowany, kilkakrotnie zmieniał szkołę średnią, nie tracąc jednak przy tym ani jednego roku. Na uroczystości wręczenia matury dyrektor Liceum im. T. Kościuszki, prof. Krzeczowska, powiedziała: „Bądźcie zawsze uczciwi, chociażby to nie zawsze się wam opłaciło”.

W 1949 roku, jeszcze przed maturą, pracował przez pewien okres jako „laborant prywatny” u prof. Stanisława Ziemeckiego, kierującego wówczas Katedrą Fizyki Doświadczalnej UMCS.

Studia fizyki w UMCS rozpoczął w 1950 roku, przy czym prawie cały I semestr przeleżał w gipsie, po ciężkim wypadku motocyklowym. Z wielkim trudem uzupełnił zaległy materiał. Miarą tego trudu był m.in. egzamin komisyjny z analizy matematycznej, o którym to zdarzeniu prof. Adamczyk opowiada swoim studentom, zwłaszcza tym, których chce pocieszyć po źle złożonym egzaminie.

Twierdzi, że naprawdę los się do niego uśmiechnął, gdy w listopadzie 1952 roku, jeszcze jako student III roku fizyki, został zaangażowany na stanowisku laboranta u prof. Wacława Staszewskiego, który otoczył go niemalże ojcowską opieką i wprowadził do swego zespołu badawczego. Z tego okresu pochodzą materiały do pierwszych,

wspólnych z prof. Staszewskim, publikacji Bogdana Adamczyka, m.in. w „Acta Physica Polonica” i w „Journal of the Acoustical Society of America”. W niecały rok później awansował na stanowisko zastępcy asystenta, a następnie asystenta. Pracę magisterską pt. *Centra barwne w kryształach NaCl* wykonał pod kierunkiem prof. Ziemeckiego i bezpośrednią opieką, wówczas jeszcze magistra, Mieczysława Subotowicza, uzyskując w 1955 roku dyplom magistra fizyki i awansując na stanowisko starszego asystenta.

Po ukończeniu studiów związał się z zespołem badawczym kierowanym przez prof. Żuka, późniejszego kierownika Katedry Fizyki Doświadczalnej UMCS. Pod jego też kierunkiem wykonał pracę doktorską pt. *Spektrometr mas z polem elektrycznym o częstości radiowej i nieliniowym rozkładem potencjału*, uzyskując w 1963 roku stopień naukowy doktora i awansując na stanowisko adiunkta. Na stanowisko docenta powołany został jeszcze przed habilitacją, w 1969 roku. Kolokwium habilitacyjne odbyło się w 1971 roku na podstawie pracy pt. *Pomiary przekrojów czynnych na jonizację pojedynczą i wielokrotną atomów He, Ne i Ar elektronami przy pomocy spektrometru mas z całkowitą transmisją jonów*. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w r. 1980, a na stanowisko profesora zwyczajnego został powołany w 1991 roku.

W 1957 roku Bogdan Adamczyk, jeszcze wówczas ciężko jękający się, przypadkowo dokonał ważnej dla siebie, i nie tylko dla siebie, obserwacji nad głęboką, pięćdziesięciometrową studnią w ogrodzie swoich rodziców. Stwierdził mianowicie całkowitą łatwość mówienia podczas wypowiedzania poszczególnych słów w sposób zsynchronizowany, chóralny, z własnym echem. Stwierdził też, że po trwających kilka minut tego rodzaju ćwiczeniach efekt płynności mówienia utrzymuje się jeszcze przez kilkanaście minut. Spostrzeżenie to stało się początkiem badań Adamczyka, a potem i jego niektórych współpracowników, nad oddziaływaniem echa i pogłosu na mowę jękającą się. Prowadził je również na terenie Poradni Foniatrycznej w Lublinie, gdzie był zatrudniony przez kilkanaście lat. Głównym rezultatem tych badań stała się nowa, obecnie bardzo rozpowszechniona metoda terapii jękania, tzw. metoda ECHO, oraz tzw. echo-telefoniczny system korekcji mowy, obejmujący swym zasięgiem cały kraj. Sam prof. Adamczyk mówi obecnie bardzo płynnie, jednak w silnych stanach emocjonalnych zdarzają mu się potknięcia. Podobno bardzo je sobie ceni, gdyż nie pozwalają mu zapomnieć, co to jest jękanie, które stanowi przecież wciąż przedmiot badań jego i współpracowników.

W rok po doktoracie Bogdan Adamczyk odbył miesięczny staż w NRD odwiedzając tam kilka ośrodków spektrometrii mas i elektromagnetycznej separacji izotopów, a także kilka ośrodków logopedycznych.

Bardzo ważnym okresem w jego życiu był dziewięciomiesięczny staż w kierowanym przez prof. Kistemakera FOM-Instituut voor Atoom- en Molecuulfysica w Amsterdamie, w 1965 roku. Tutaj dr Adamczyk przeprowadził badania nad jonizacją niektórych atomów i molekuł elektronami, uczestnicząc przedtem w konstrukcji cykloidalnego spektrometru mas. Analizującą część tego unikatowego urządzenia przywiózł potem do Lublina, co ułatwiło mu budowę własnego spektrometru mas i realizację pracy habilitacyjnej. Podczas tego stażu zainicjował też i przeprowadził masowo-spektrometryczne badania transportu gazów przez ludzki organizm.

Problematykę tę kontynuował w ramach dalszej współpracy z FOM-Instituut (staże w latach 1972 i 1985). Swój pierwszy pobyt w Holandii wykorzystał też na współpracę z ośrodkiem psychoanalitycznym Uniwersytetu w Lejdzie, gdzie prof. Bastiaans zaangażował go jako autora metody ECHO. Później do FOM-Instituut wyjechali na staże również inni fizycy z Lublina. W 1978 roku twórca tego ośrodka, prof. Kistemaker, otrzymał doktorat *honoris causa* Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Prof. Adamczyk był promotorem tego doktoratu.

W 1978 roku, korzystając ze współpracy UMCS z Lock Haven State College, prof. Adamczyk wyjechał na 4 miesiące do USA, gdzie w Laboratory for Human Performance Research Pennsylvania State University zainicjował i przeprowadził badania nad składem powietrza wydychanego przez jękających się podczas mówienia. W ramach tego pobytu objechał niemalże całe Stany Zjednoczone wygłaszając w kilku uniwersytetach (m.in. w Filadelfii, San Francisco, Los Angeles, Houston) odczyty na temat swoich badań zarówno z zakresu spektrometrii mas, jak i problematyki związanej z jękaniami.

W 1985 roku przebywał przez okres trzech miesięcy w laboratorium prof. Dońca w ZIBJ w Dubnej, gdzie prowadzone są prace nad wielokrotną jonizacją atomów elektronami.

Wyniki badań własnych i współpracowników przedstawiał na licznych konferencjach i sympozjach krajowych i zagranicznych, m.in. w Lejdzie, Wiedniu, Interlaken, Pradze, Dublinie, Kopenhadze, Houston, Oslo, Budapeszcie, Belgradzie, Starej Zagorze, Amsterdamie, Tokio, Kioto, Barcelonie, Kalkucie, Aligarh, Rostocku, Kolonii, Rotterdamie, Tampere.

Prof. Adamczyk był w okresie 1970–1978 zastępcą dyrektora, a w 1978–1987 dyrektorem Instytutu Fizyki UMCS, przez 6 kadencji. Kierował się tu trzema, jego zdaniem najważniejszymi, zasadami: praworządnością, tolerancją i poczuciem humoru.

W r. 1976 zorganizował Zakład Fizyki Stosowanej i specjalność „fizyka stosowana” na IV i V roku fizyki. Zakładem tym i specjalnością kieruje do dzisiaj. Wypromował ponad 130. magistrów fizyki i 9. doktorów.

Kierował kilkoma tematami w ramach problemów centralnie koordynowanych.

Od wielu lat jest wiceprzewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN, z którą to placówką współpracuje od 1972 roku, prowadząc badania w zakresie transportu masy w ciałach porowatych.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Fizycznego, a przez jedną kadencję był przewodniczącym Oddziału Lubelskiego PTF. Jest członkiem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego oraz European Physical Society, od 1963 roku członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, od 1974 roku I wiceprzewodniczącym Zarządu Głównego PTL, a od 1990 roku redaktorem naczelnym rocznika „Logopedia”. Jest członkiem założycielem i członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Próźniowego.

Prof. Adamczyk bierze czynny udział w popularyzacji fizyki m.in. uczestnicząc w tradycyjnych już corocznych Pokazach z Fizyki zainicjowanych w Lublinie przed blisko 40. laty przez prof. Wacława Staszewskiego.

Prof. Adamczyk jest laureatem lub współlaureatem kilku nagród Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministra Edukacji Narodowej, Sekretarza Naukowego Polskiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Fizycznego i innych. Za swoje dokonania w zakresie terapii jąkania został wybrany w plebiscycie telewizyjnym w 1965 roku „Polakiem roku”.

Jest przekonany, że niepowodzenia są warunkiem życia.

Współpracownicy Profesora

Professor Bogdan ADAMCZYK:

A BIOGRAPHICAL OUTLINE ON THE OCCASION OF HIS FORTIETH ANNIVERSARY OF SCIENTIFIC RESEARCH AND HIS SIXTIETH BIRTHDAY

Professor Bogdan Adamczyk claims to have two identities. One is that of the physicist, with his work with mass spectrometry and the phenomena of ionization. His second identity is that of the speech therapist who mainly deals with stuttering and its therapy. He sometimes states that physics is like a wife to him and speech therapy like a lover. So that there is no room for misunderstanding. He emphatically adds that his wife, Barbara, is the greatest source of happiness for him.

Professor Adamczyk was born on August 4, 1930 in Lublin. The period of his primary and secondary education was not a particularly happy time for him. He was a severe stutterer, which often prompted teachers to resign from oral answers and request written answers from him. More than once, in an attempt to escape from an environment in which he often felt embarrassed by his speech problem, he changed high schools, though he did not suffer academically on account of this. He remembers the words of Mrs Krzeczowska, the principle of Thaddeus Kosciuszko Lyceum, on the occasion of the matriculation ceremony: "You must always be honest even if it does not always pay".

In 1949, still before his matriculation, he worked for a time as a "personal technical assistant" to Professor Ziemecki who was at that time the head of chair of experimental physics at the Maria Curie-Skłodowska University (UMCS).

He enrolled in the physics program at UMCS in 1950. This was especially difficult in that he spent the major part of the first semester in a hospital bed after a serious motorcycle accident. An illustration of the difficulty he had in making up the course material that year is the fact he had to undergo a committee exam in mathematical analysis*. Professor Adamczyk relates this event to his students who have failed an exam.

* In the Polish system of post-secondary education students are allowed a second attempt at any exam and in special circumstances a third "committee exam".

Professor Adamczyk claims that he was indeed fortunate in that in November of 1952, while still in his third year of studies, he was employed as a technical assistant by Professor Staszewski, who offered him genuine mentorial guidance. From this period, while engaged in Professor Staszewski's research in acoustics, come the materials for his first co-publications with his mentor, in such periodicals as, among others, "Acta Physica Polonica" and the "Journal of the Acoustical Society of America". In less than a year he advanced to the position of acting research assistant and next to research assistant. His master's thesis "F-Centers in NaCl Monocrystals" was completed under the direction of Professor Ziemecki and Professor Subotowicz, then a research assistant. In 1955 he received his M.Sc. diploma and advanced to the position of senior assistant.

Having completed his graduate studies he joined the mass spectrometry research team directed by Professor Żuk, later the director of the experimental physics chair at UMCS. Under his supervision he completed his doctoral dissertation "Radiofrequency Mass Spectrometer with Non-Linear Field Distribution" and received his Ph.D. in 1963, advancing to the position of adiunkt (assistant professor). He was advanced to the next academic position of docent (associate professor) even before completing his habilitation (post-doctoral dissertation) in 1969. He underwent his habilitation exam in 1971 on the basis of his dissertation entitled: "Measurements of Partial Ionization Cross-Sections of He, Ne, Ar by Electron Impact by Means of Mass Spectrometer with Complete Ion Transmission". He became a full professor in 1980.

In 1957, while still a heavy stutterer, Professor Adamczyk accidentally came upon an important observation that was to bring benefits not only for himself. At the fifty-meter well in his parents' garden he discovered total ease in uttering words in synchronized, choral way with his own echo. He also found out that after training in this way for a few minutes, his speech fluency lasted for several minutes more. This observation acted as the impulse for Professor Adamczyk's and later, for several of his co-workers' investigations on the influence of echo and reverberation on the speech of stutterers. He also conducted research at the Phoniatic Health Center in Lublin, where he was employed for several years. The main result of this research was the creation of a new speech therapy method for stutterers, currently fairly widespread, the so-called ECHO method, as well as the echo-telephone system of speech therapy, which is used throughout the country. At present, Professor Adamczyk himself speaks quite fluently, although in highly emotional states slight stuttering sometimes occurs. These incidents are valued by him, since they do not permit him to lose his empathy for stutterers, who are still the subject of his and his co-workers' research.

A year after completing his doctoral dissertation, Professor Adamczyk spent a month in East Germany visiting several centres of mass spectrometry and electromagnetic separation of isotopes, as well as several speech therapy centers.

A very important period in his life was a nine months' stay at the FOM-Instituut voor Atoom- en Molecuulfysica under the direction of Professor Kistemaker in Amsterdam in 1965. It was here that Professor Adamczyk conducted investigations on the ionization of some atoms and molecules by electron impact, previously

participating in the construction of a cycloidal mass spectrometer. The analyser part of this unique instrument was taken by him to Lublin, which enabled him to construct his own mass spectrometer and complete his post-doctoral dissertation. At the time of his stay in Amsterdam he also initiated and conducted mass spectrometric research on the transport of gases through the human organism. He continued to work on this problem throughout his further cooperation with the FOM-Instituut (his next stays were in 1972 and 1985). He utilized his first stay in the Netherlands for cooperation with the psychoanalytic centre in the University of Leiden, where Professor Bastiaans employed him as the author of the ECHO method. That stay opened the door for other Lublin physicists to visit the FOM-Instituut. In 1978, the founder of this centre, Professor Kistemaker received a doctorate honoris causa from UMCS. Professor Adamczyk was the promoter of this doctorate.

In 1978, thanks to the exchange program between UMCS and Lock Haven State College, Professor Adamczyk spent four months in the United States where he contacted the Laboratory for Human Performance Research at Pennsylvania State University and initiated and conducted research on composition of the air exhaled by stutterers during speech. In the course of this stay he gave lectures on his research in mass spectrometry as well as on problems involved in stuttering therapy in a number of American universities: in Philadelphia, State College, San Francisco, Los Angeles and Houston, to name a few.

In 1985 he spent three months at Professor Donyetz's laboratory at the United Institute of Nuclear Research in Dubna near Moscow, where research on the multiple ionization of atoms by electrons is conducted.

Professor Adamczyk presented the results of his and his coworkers' research at numerous conferences and meetings home and abroad, for instance in Leiden, Vienna, Interlaken, Prague, Dublin, Copenhagen, Houston, Oslo, Budapest, Belgrade, Amsterdam, Tokyo, Kyoto, Barcelona, Calcutta, Aligahr, Rostock, Cologne, Rotterdam and Tampere.

In the years 1970–1978 Professor Adamczyk was the vice-director of the UMCS Institute of Physics and in 1978–1987 its director, for a total of six terms in office. The three most important principles he tried to follow were: impartiality, tolerance and a sense of humour. In 1976 he founded the Department of Applied Physics and introduced applied physics as a specialization for the fourth and fifth years of the physics program. He has directed this department and led this specialty since that time. Over one hundred and thirty master's theses and nine doctoral dissertations were completed under his direction. He has supervised several topics in a centrally coordinated research framework.

For several years now Professor Adamczyk has been the vice-chairman of the Academic Council of the Agrophysics Institute at the Polish Academy of Sciences. He has been cooperating with that institute since 1972, conducting research in the field of mass transport in porous media.

He is a member of the Polish Physical Society and served one term as a chairman of the Lublin chapter of the Society. He is a member of the Lublin Arts and Sciences Society, as well as the European Physical Society. Since 1963 he has been a charter

member of the Polish Logopedical Society, since 1974 the first vice-president of the Executive Board of the Polish Logopedical Society, and since 1990 the editor-in-chief to the Society's annual "Logopedia". He is a member of the Executive Board of the Polish Vacuum Society.

Professor Adamczyk actively participates in the popularization of physics, e.g. taking part in the annual Physics Show initiated in Lublin nearly forty years ago by the late Professor Staszewski.

Professor Adamczyk has been the recipient and co-recipient of several awards from the Ministry of Higher Education and Technology, the Ministry of National Education, the Ministry of Health and Social Welfare, the Academic Secretary of the Polish Academy of Sciences, the Polish Physical Society and others. For his accomplishments in the field of stuttering therapy he was voted the "Pole of the Year" in the 1965 television plebiscite.

He is convinced that misfortune is a condition of life.

The Professor's Co-Workers